

ПАДТРЫМКА ЎЦЕКАЧОЎ У ВЫПАДКАХ СЭКСУАЛІЗАВАНАГА ГВАЛТУ:

ПРАКТЫЧНЫ ДАПАМОЖНІК ДЛЯ ЭКСПЕРТАЎ І
АТРЫМАЛЬНІКАЎ ГРАНТАЎ

Аўтары: Rusnė Kirtiklytė, Reda Jureliavičiūtė
Перакладчыкі: Yauhen Ihnatsyeu, Eteri Kakuliia
Шыхтаванне: Vilija Biekšaitė

Гэтая публікацыя належыць арганізацыі Ribologija і з’яўляецца часткай праекта “AWARE: Стварэнне рэсурсаў і трэнінгаў для барацьбы з сэксуалізаваным гвалтам сярод уцекачоў і мігрантаў”. Погляды і меркаванні, выказаныя ў дадзенай публікацыі, належаць аўтарам і неабавязкова адлюстроўваюць афіцыйную палітыку або пазіцыю амбасады ЗША ў Літве або ўрада ЗША.

Падрыхтоўка і публікацыя метадалогіі фінансаваныя

© Ribologija, 2025. Усе правы абароненыя.

Уводзіны

Мэта дапаможніка

Мэта гэтага дапаможніка — дапамагчы спецыялістам, валанцёрам і супрацоўнікам служб падтрымкі, якія цесна супрацоўнічаюць з уцекачамі, разумець, выяўляць і вырашаць праблемы сэксуалізаванага гвалту. Улічваючы, што ўцекачы часта церпяць невымоўныя пакуты, гэты дапаможнік спрабуе падкрэсліць распаўсюджанасць сэксуалізаванага гвалту ў гэтых маргіналізаваных групах. Мы спадзяемся, што, прачытаўшы гэтую карысную і зразумелую інфармацыю, вы зможаце лепш абараняць, падтрымліваць і адстойваць інтарэсы тых, хто пацярпеў, асабліва тых, каму можа быць цяжка паведаміць аб гэтым.

Чаму гэта важна?

Уявіце, што вы пакідаеце ўсё звыклае — свой дом, сям’ю і сетку падтрымкі — і сутыкаецеся з новымі пагрозамі ў месцы, якое павінна быць бяспечным. Для многіх уцекачоў гэта рэальнасць. Уцекачы, асабліва жанчыны і дзеці, падвяргаюцца высокай рызыцы сэксуалізаванага гвалту. Гэты гвалт можа зыходзіць ад незнаёмцаў, перавозчыкаў ці нават асоб з іх жа супольнасці. Даследаванні паказалі, што сэксуалізаваны гвалт закранае вялікую колькасць асоб, вымушаных змяніць месца жыхарства, прычым жанчыны і дзяўчаты часта найбольш уразлівыя. Складанасць сітуацыі пагаршаецца тым, што сэксуалізаваны гвалт можа хавацца за сорамам, страхам помсты або адсутнасцю даверу да ўладаў.

Аднак фізічныя, эмацыйныя і сацыяльныя наступствы такога гвалту глыбокія і працяглыя. Уцекачы часта застаюцца ў ізаляцыі, не ведаючы, да каго звярнуцца і якія ў іх правы. Ужываючы

гэты дапаможнік, мы імкнемся пабудаваць мост паразумення і практычнай падтрымкі, якія могуць сапраўды змяніць сітуацыю да лепшага.

Каму варта карыстацца гэтым дапаможнікам?

Гэты дапаможнік прызначаны для ўсіх, хто непасрэдна працуе з уцекачамі, будзь то медыцынскія работнікі, сацыяльныя работнікі, валанцёры ці прадстаўнікі недзяржаўных арганізацый. Ваша роля ў распазнаванні і рэагаванні на сэксуалізаваны гвалт можа змяніць жыццё пацярпелых. Гэты дапаможнік таксама з’яўляецца каштоўным рэсурсам для педагогаў, кансультантаў і лідараў супольнасцей, якія, мабыць, не працуюць непасрэдна з уцекачамі штодня, але хочуць лепш зразумець праблемы, з якімі яны сутыкаюцца.

У рэшце рэшт, мы ўсе павінны зрабіць свой унёсак у забеспячэнне больш бяспечнага жыцця ўцекачоў і ў дапамогу ў іх аднаўленні з годнасцю. Гэты дапаможнік дапаможа вам у гэтай місіі, даючы вам веды і рэсурсы, неабходныя для таго, каб рэальна змяніць сітуацыю да лепшага.

1.0

Разуменне сэксуалізаванага гвалту ў кантэкстах уцякацтва

1.1

Сэксуалізаваны гвалт: формы і вызначэнні

Сэксуалізаваны гвалт — гэта любы сэксуальны кантакт, спроба атрымаць сэксуальны кантакт, а таксама непажаданыя каментарыі ці заляцанні сэксуальнага характару, накіраваныя ў бок іншай асобы, галоўным чынам з выкарыстаннем сілы, пагроз або прымусу. У кантэксце ўцякацтва сэксуалізаваны гвалт з’яўляецца асабліва сур’ёзнай праблемай, бо ўцекачы часта сутыкаюцца з надзвычайнай

уразлівасцю і абмежаваным доступам да аховы. Калі мы гаворым пра сэксуалізаваны гвалт, важна разумець, што ён можа здарыцца з кожным, незалежна ад узросту, полу або паходжання. Многія ўцекачы перажылі траўмы і страты, і сэксуалізаваны гвалт толькі пагаршае гэты цяжар. Разуменне таго, што такое сэксуалізаваны гвалт і якія формы ён можа прымаць, — гэта першы крок да яго распазнання і аказання неабходнай падтрымкі ахвярам. Вось некалькі даступных азначэнняў для ўдакладнення:

● **Сэксуалізаваны напад:** любы непажаданы сэксуальны акт, які ўключае сілу, прымус або пагрозы. Гэта можа ўключаць фізічныя дзеянні, такія як згвалтаванне або непажаданыя дотыкі, а таксама прымусовае кантактаванне з матэрыяламі сэксуальнага характару.

● **Сэксуальныя дамаганні:** непажаданыя сэксуальныя заляцанні, просьбы аб сэксуальных паслугах або іншыя вусныя або фізічныя паводзіны сэксуальнага характару, якія ствараюць варожую або пагражальную атмасферу. У кантэксце ўцякацтва дамаганні могуць адбывацца ў прытулках, лагерах або нават у месцах, прызначаных для забеспячэння бяспекі.

● **Гандаль людзьмі:** вярбоўка, перавозка або ўкрывальніцтва асоб з ужываннем сілы, падману або прымусу з мэтай эксплуатацыі, часта сэксуальнага характару. Гандляры людзьмі выкарыстоўваюць іх уразлівасць, абяцаючы працу або бяспеку, але замест гэтага прымушаюць іх да сэксуальнай эксплуатацыі.

● **Сэксуальная эксплуатацыя:** выкарыстанне ўразлівага становішча чалавека для сэксуальнай эксплуатацыі. Уцекачоў могуць прымушаць да сэксуальных дзеянняў у абмен на такія асноўныя патрэбы, як ежа, жыллё або абарона.

1.2

Віды сэксуалізаванага гвалту, з якімі сутыкаюцца бежанцы

Сэксуалізаваны гвалт, на жаль, распаўсюджаная з’ява ў сітуацыях, калі людзі вымушаныя з’ехаць, бо ўразлівасць і дысбаланс улады ствараюць умовы, у якіх ён квітнее. Вось разбор тыпаў сэксуалізаванага гвалту, з якімі могуць сутыкнуцца ўцекачы, патлумачаюя даступнай мовай, каб было лягчэй распазнаць кожны кшталт:

- **Згвалтаванне і фізічны напад:** Уцекачы могуць сутыкнуцца з фізічным гвалтам у небяспечных транзітных месцах, лагерах або нават з боку асоб, якія злоўжываюць іх становішчам. Згвалтаванне і фізічныя напады могуць мець працяглыя псіхалагічныя і фізічныя наступствы, пакідаючы ахвяр ізаляванымі і траўмаванымі.

- **Дамаганні ў прытулках і грамадскіх месцах:** У месцах агульнага карыстання, такіх як прытулкі або лагеры, дамаганні могуць адбывацца рэгулярна. Уцекачы могуць сутыкнуцца з непажаданымі заляцаннямі, непрыстойнымі каментарамі або неадэкватнымі паводзінамі, што стварае варожую атмасферу, у якой яны адчуваюць сябе няўтульна або небяспечна.

- **Гандаль людзьмі і прымусовая прастытуцыя:** Некаторых бежанцаў падманам эксплуатаюць, абяцаючы працу або бяспечны праезд, але потым прымушаюць да сэкс-працы. Гандляры людзьмі карыстаюцца адчайнымі сітуацыямі, ізаляючы ахвяр ад патэнцыйных крыніц дапамогі і трымаючы іх у пастцы гвалтоўнага асяроддзя.

- **Транзакцыйная эксплуатацыя:** з-за экстрэмальных абставін на некаторых уцекачоў ідзе ціск на ўступленне ў сэксуальныя дзеянні ў абмен на неабходныя рэчы, такія як ежа, жыллё або бяспека, што можа мець шкодныя наступствы для іх годнасці, самаацэнкі і дабрабыту.

Кожная з гэтых формаў сэксуалізаванага гвалту па-свойму разбуральная, і кожная патрабуе спагадлівага, абгрунтаванага падыходу да падтрымкі. Разуменне гэтых розных тыпаў дапамагае тым, хто знаходзіцца на месцы падзеяў, распазнаваць прыкметы і адпаведна ўмешвацца. Уцекачы заслугоўваюць бяспекі, годнасці і права аднавіць сваё жыццё без страху эксплуатацыі або злоўжыванняў.

2.0

Формы сэксуалізаванага гвалту

2.1

Падрабязна: Віды і праявы сэксуалізаванага гвалту

Сэксуалізаваны гвалт мае шмат форм, і іх разуменне дапамагае нам пабачыць, як і чаму яны здараюцца, асабліва ў кантэнсце ўцякацтва.

2.2

Кантэкстуальныя рызыкі: Дзе і Калі адбываецца сэксуалізаваны гвалт

Пэўныя асяроддзі і сітуацыі падвяргаюць уцекачоў павышанай рызыцы сэксуалізаванага гвалту, напрыклад, падчас транзіту, у лагерах, у агульных прытулках і ў прымаючых супольнасцях. Веданне гэтых «гарачых кропак» можа дапамагчы нам прыняць прафілактычныя меры і аказваць мэтанакіраваную падтрымку.

3.1

Жанчыны і дзяўчаты: штодзённыя рызыкі ва ўцякацкім асяроддзі

Для жанчын і дзяўчат досвед бежанства часта нясе дадатковую небяспеку. Простае перамяшчэнне па штодзённым жыцці — атрыманне вады, наведванне прыбіральні або доступ да пунктаў раздачы ежы — можа падвергнуць іх пагрозам. Перапоўненыя лагеры і прытулкі, дзе прыватнасць абмежаваная, могуць прымушаць іх адчуваць пастаянную рызыку.

Прыклады распаўсюджаных рызык:

- **Дамаганні і напады:** Жанчыны і дзяўчаты могуць сутыкнуцца з непажаданымі заляцаннямі або фізічным гвалтам, асабліва ў месцах з нізкім узроўнем назірання за бяспекай.
- **Транзакцыйная эксплуатацыя:** з абмежаваным доступам да рэсурсаў некаторыя жанчыны вымушаныя займацца «сэксам дзеля выжывання», калі яны адчуваюць ціск да абмену сэксуальных паслуг на прадметы першай неабходнасці, такія як ежа або жыллё.
- **Хатні гвалт:** Для тых, хто знаходзіцца ў сем'ях або мае партнёраў, стрэс і страта месца жыхарства могуць пагоршыць хатні гвалт. Апынуўшыся ў пастцы незнаёмага асяроддзя, жанчыны могуць мець мала магчымасцей, каб вырвацца з гэтых сітуацый.

Усведамленне гэтых рызык мае важнае значэнне для стварэння бяспечнейшых прастор і аказання эфектыўнай падтрымкі жанчынам і дзяўчынкам сярод ўцекачоў.

3.2

Дзеці і моладзь: абарона самых маладых і найбольш уразлівых

Дзеці і падлеткі асабліва ўразлівыя ў пазіцыі ўцекачоў, і, на жаль, яны часта становяцца мішэнню тых, хто спрабуе скарыстацца іх цнатлівасцю і адсутнасцю абароны. Дзеці-ўцекачы могуць страціць пільную апеку бацькоў або апекуноў, што робіць іх лёгкай мішэнню для гвалту.

Прыклады канкрэтных пагроз:

- **Сэксуальная эксплуатацыя:** Дзеці могуць трапіць ў эксплуатацыю, калі гандляры людзьмі або гвалтаўнікі карыстаюцца іх уразлівасцю. Эксплуатацыя можа прымаць розныя формы, ад прымусовай працы да сэксуалізаванага гвалту, пакідаючы глыбокія эмацыйныя шнары.
- **Дзіцячыя шлюбы:** У некаторых выпадках сем'і ўцекачоў могуць адчуваць патрэбу выдаць замуж маладых дзяўчат у якасці

формы «абароны» або фінансавай дапамогі. Нягледзячы на тое, што намерам ёсць іх абарона, яны толькі падвяргаюць гэтых дзяўчат далейшай сэксуальнай і фізічнай шкодзе.

● **Гандаль людзьмі і выкраданне:** Непаўналетнія без суправаджэння асабліва рызыкуюць стаць ахвярамі гандлю людзьмі або выкрадання, бо яны часта падарожнічаюць адны або з мінімальным наглядам.

Для абароны дзяцей неабходна ствараць бяспечныя зоны і паслугі ў месцах пражывання ўцекачоў, спецыяльна распрацаваныя для іх патрэб. Персанал і валанцёры павінны ўмець выяўляць прыкметы эксплуатацыі і аказваць дапамогу з улікам траўмы.

4.0

Прастытуцыя і гандаль людзьмі

Для ўцекачоў барацьба за выжыванне часам прыводзіць да небяспечных вырашэнняў і сітуацый па-за іх кантролем. Калі яны апынуліся ў адчайных абставінах, многія з іх падвяргаюцца эксплуатацыі гандлярамі людзьмі або нават прымушаюцца да прастытуцыі. Разуменне рызык і веданне таго, на якія прыкметы звяртаць увагу, можа паўплываць на абарону уразлівых асоб.

4.1

Прастытуцыя і ўцекачы: адчайны выбар ці адсутнасць выбару наогул?

Уцекачы часта сутыкаюцца з вялікімі фінансавымі цяжкасцямі, маючы абмежаваныя магчымасці зарабіць на жыццё і падтрымліваць свае сем'і. У такіх абставінах некаторыя могуць быць вымушаныя займацца прастытуцыяй проста дзеля выжывання. Гэта не «выбар» у звычайным сэнсе; хутчэй, гэта часта апошняя мера, спосаб атрымаць ежу, прытулак або грошы, калі ўсе іншыя варыянты здаюцца недасягальнымі.

Горш за тое, гандляры людзьмі і злачынцы ведаюць, як скарыстацца адчаем бежанцаў. Яны могуць прывабіць іх абяцаннямі бяспечнага жылля або магчымасцей працаўладкавання, але потым зацягнуць іх у эксплуатацыйныя сітуацыі. Многія бежанцы падвяргаюцца маніпуляцыям і прымушаюцца да сэкс-працы ва ўмовах, з якіх яны не могуць вырвацца, дзе яны могуць сутыкнуцца з гвалтам, ізаляцыяй і сур'ёзнымі рызыкамі для здароўя.

4.2

Гандаль людзьмі: схаваная пастка для ўцекачоў

Гандаль людзьмі — гэта форма сучаснага рабства, калі людзей вербуюць, перавозяць або ўтрымліваюць сілай, прымусам або падманам для эксплуатацыі, часта сэксуальнага характару. Уцекачы з'яўляюцца галоўнымі мішэнямі для гандляроў людзьмі з-за недахопу рэсурсаў, ізаляцыі і страху перад уладамі. Пасля таго, як яны апынуліся ў пастцы, ім практычна немагчыма ўцячы.

Адметнасці гандлю людзьмі ў дачыненні да ўцекачоў:

- **Ілжывыя абяцанні дапамагчы:** Гандляры людзьмі часта звяртаюцца да ўцекачоў, робячы выгляд, што прапануюць легальную працу, прытулак або спосаб дабрацца да бяспечнага месца. Але гэтыя «прапановы» хутка ператвараюцца ў кашмар.
- **Ізаляцыя і страх:** Гандляры людзьмі часта трымаюць ахвяр у ізаляцыі і пад кантролем, пагражаючы ім гвалтам або паведамленнем пра іх уладам, калі яны паспрабуюць з'ехаць.
- **Даўгавая кабала:** Некаторыя гандляры людзьмі сцвярджаюць, што ўцекачы павінны ім за перавозку або «дапамогу» ім перасекчы межы, зацягваючы ахвяр у замкнёнае кола даўгоў, якія яны не могуць вярнуць.

Веданне гэтых тактык можа дапамагчы тым, хто працуе з уцекачамі, выявіць патэнцыйныя выпадкі гандлю людзьмі і прыняць меры для падтрымкі ахвяр, пакуль не позна.

4.3

Прафілактычныя меры і распазнаванне “чырвоных сцягоў”

Адзін з найбольш эфектыўных спосабаў барацьбы з гандлем людзьмі і прымусовай прастытуцыяй — гэта інфармаванасць. Здольнасць распазнаваць “чырвоныя сцягі” можа дазволіць работнікам на месцы падзей умяшацца на ранняй стадыі і аказаць падтрымку. Вось некаторыя папярэджальныя знакі, на якія варта звярнуць увагу:

- **Прыкметы страху і кантролю:** Ахвяры могуць выглядаць баязлівымі перад пэўнымі людзьмі або сітуацыямі, альбо яны могуць быць не ў стане свабодна перамяшчацца без чыйгосьці дазволу. Гандляры людзьмі часта строга кантралююць іх перамяшчэнні і ўзаемадзеянне.
- **Незвычайныя ўмовы працы:** Уцекачы, якія сцвярджаюць, што маюць «працу», якая здаецца занадта добрай, каб быць праўдай, або якія згадваюць пра працяглую працу без заробку, могуць стаць ахвярай гандлю людзьмі.
- **Бачныя прыкметы жорсткага абыходжання або занябання:** фізічныя пашкоджанні, недаяданне або прыкметы траўмы могуць сведчыць аб гандлі людзьмі або эксплуатацыі, асабліва калі ахвяра баіцца звяртацца па медыцынскую дапамогу.
- **Адсутнасць пасведчанняў асобы або асабістых дакументаў:** гандляры людзьмі звычайна забіраюць пашпарты, пасведчанні або падарожныя дакументы, пакідаючы ахвяр без пацвярджэння асобы або спосабу ўцячы.
- **Нежаданне свабодна гаварыць:** ахвяры могуць нібыта неахвотна выказвацца або адказваць на пытанні наўпрост, асабліва калі іх суправаджае хтосьці, хто настойвае на тым, каб адказваць за іх, або не дазваляе ім аніякай прыватнасці.

4.4

Што можна зрабіць

Калі вы заўважылі якія-небудзь з гэтых прыкмет, важна дзейнічаць асцярожна і праяўляць эмпатыю. Службовыя работнікі могуць адыграць важную ролю наступным чынам:

- **Стварэнне бяспечных прастор:** Дайце зразумець, што ўцекачы маюць бяспечную прыватную прастору, дзе яны могуць дзяліцца сваімі праблемамі, не баючыся асуджэння або помсты.
- **Забеспячэнне рэсурсамі:** Прапануйце кантакты мясцовых арганізацый, якія спецыялізуюцца на падтрымцы ахвяр гандлю людзьмі і сэксуальнай эксплуатацыі. Веданне таго, дзе атрымаць дапамогу, можа быць першым крокам да бяспекі.
- **Сувязь з праваахоўнымі органамі або НДА:** У некаторых выпадках праваахоўныя органы або НДА, якія змагаюцца з гандлем людзьмі, могуць умяшацца. Наладжванне сувязей з гэтымі групамі можа палегчыць атрыманне неадкладнай падтрымкі ў выпадку неабходнасці.

Ведаючы пра рэаліі прымусовай прастытуцыі і гандлю людзьмі, вы можаце дапамагчы ўцекачам пазбегнуць эксплуатацыі і знайсці бяспеку. Гэтыя праблемы складаныя, але кожны ўнёсак, нават самы невялікі, мае значэнне. Падтрымка ў гэтыя ўразлівыя моманты можа азначаць розніцу паміж жыццём на волі і жыццём у эксплуатацыі.

5.0

Рэсурсы падтрымкі

5.1

Спецыялізаваная падтрымка для дзяцей

Калі гаворка ідзе пра барацьбу з сэксуалізаваным гвалтам, дзеці з'яўляюцца аднымі з найбольш уразлівых груп. Яны разлічваюць на бяспеку і давер дарослых, але калі здараецца гвалт, яны часта не ведаюць, як расказаць пра тое, праз што яны праходзяць. Гэта робіць спецыялізаваную падтрымку абсалютна неабходнай для таго, каб дапамагчы дзецям, якія перажылі сэксуалізаваны гвалт, акрыяць і аднавіць пачуццё бяспекі. Тут мы апісваем некаторыя рэсурсы і рэкамендацыі, арыентаваныя на дзяцей, аб тым, як працаваць з адчувальнай прыватнай інфармацыяй, а таксама опцыі кансультавання і юрыдычнай падтрымкі, адаптаваныя да маладых ахвяр.

Асноўныя рэсурсы для дапамогі дзецям:

- **Бяспечныя прасторы для дзяцей:** некаторыя цэнтры падтрымкі і прытулкі прапануюць спецыяльныя прасторы толькі для дзяцей. Гэтыя зоны прызначаны для таго, каб дзеці адчувалі сябе камфортна, з цацкамі, мастацкімі прыладамі і спакойнай атмасферай. Тут дзеці могуць раскрыцца натуральна, на сваіх умовах, не адчуваючы ціску.
- **Інтэрактыўныя інструменты і кнігі:** Каб дапамагчы дзецям зразумець, што з імі здарылася, існуюць кніжкі з казкамі, малюнкі і інтэрактыўныя інструменты, якія мякка тлумачаць межы і бяспеку. Гэтыя рэсурсы даступныя на некалькіх мовах і прызначаны для розных узроставых груп, што дапаможа дзецям асэнсоўваць падзеі, не адчуваючы сябе перагружанымі.

● **Дарослыя, здольныя падтрымаць, і кваліфікаваны персанал:** Супрацоўнікі, якія прайшлі навучанне па пытаннях дзіцячых траўмаў, ведаюць, як стварыць атмасферу даверу і бяспекі. Яны могуць дапамагчы дзецям справіцца з іх пачуццямі, не прыспешваючы іх, выкарыстоўваючы простую, суцяшальную мову, каб дапамагчы дзіцяці адчуваць сябе каштоўным і ў бяспецы.

Заахвочванне дзяцей да самавыяўлення ў гэтых бяспечных і падтрымліваючых умовах дазваляе ім пачаць перажываць свой досвед такім чынам, каб яны адчувалі сябе ў бяспецы.

5.2

Кансультацыі і юрыдычная падтрымка для дзяцей, якія перажылі траўмы

Як толькі дзіця расказвае пра гвалт, вельмі важна мець пад рукой як псіхалагічныя, так і юрыдычныя сродкі для неадкладнай падтрымкі. Кансультацыі дапамагаюць маладым ахвярам пачаць свой шлях выздараўлення, а юрыдычная падтрымка гарантуе іх абарону і справядлівасць. Вось больш падрабязны агляд відаў паслуг, даступных для дзяцей, якія пацярпелі ад гвалту:

Псіхалагічнае кансультаванне

● **Тэрапія, арыентаваная на траўму:** спецыялізаваныя тэрапеўты, якія прайшлі навучанне кагнітыўна-паводніцкай тэрапіі, арыентаванай на траўму, працуюць менавіта з дзецьмі, каб дапамагчы ім перажыць і акрыяць ад перажытага. Гэтыя сеансы часта праходзяць у гульнявой форме і ўключаюць у сябе заняткі, якія дапамагаюць дзецям выказаць пачуцці, якія дзеці няздольныя выказаць словамі.

● **Групавая тэрапія і падтрымка аднагодкаў:** Часам дзецям карысна ведаць, што яны не адны. Групавыя заняткі з іншымі маладымі ацалелымі могуць даць адчуванне агульнага досведу і падтрымкі, дапамагаючы дзецям убачыць, што іншыя разумеюць, праз што яны праходзяць.

- **Падтрымка бацькоў і апекуноў:** Кансультацыі прызначаны не толькі для дзіцяці — часта бацькі і апекуны таксама ўдзельнічаюць у занятках, каб даведацца, як падтрымаць выздараўленне свайго дзіцяці. Гэтыя заняткі вучаць бацькоў слухаць, рэагаваць і падбадзёрваць сваё дзіця такім чынам, які спрыяе даверу і бяспецы.

Юрыдычная падтрымка

- **Цэнтры абароны дзяцей:** Шматлікія арганізацыі прапануюць спецыялізаваную юрыдычную падтрымку для дзяцей, прадастаўляючы абаронцаў правоў дзяцей або адвакатаў, якія маюць вопыт вядзення спраў, звязаных з маладымі ахвярамі. Гэтыя абаронцы суправаджаюць сем'і праз увесь судовы працэс, робячы яго максімальна гладкім і нетраўматычным.

- **Магчымасць дзіцяці бяспечна паведаміць пра гвалт:** Паведамленні пра жорсткае абыходжанне могуць напалохаць каго заўгодна, асабліва дзяцей. Каб зрабіць гэты працэс менш страшным, цэнтры абароны дзяцей часта маюць спецыяльныя пакоі для размоў, дзе дзеці могуць дзяліцца сваімі гісторыямі ў камфортнай, прыватнай абстаноўцы. Размовы могуць запісвацца ў бяспечнай і паважлівай манеры, каб дзецям не даводзілася паўтараць свой досвед некалькі разоў.

- **Адукацыя сем'яў па пытаннях юрыдычных правоў:** сем'і маладых ахвяр часта маюць шмат пытанняў. Арганізацыі, якія аказваюць юрыдычную дапамогу, даюць рэкамендацыі аб тым, якія юрыдычныя гарантыі існуюць для іх дзіцяці, якія крокі яны могуць зрабіць для забеспячэння яго бяспекі і як яны могуць атрымаць доступ да дадатковых юрыдычных рэсурсаў.

Кантакты і арганізацыі для дзяцей, якія перажылі траўмы:

- **Нацыянальныя тэлефоны дапамогі дзецям:** У многіх краінах ёсць бясплатныя канфідэнцыйныя тэлефоны дапамогі, па якіх дзеці могуць патэлефанаваць або адправіць тэкставае паведамленне, калі ім патрэбна дапамога.

- **Мясцовыя НДА і глабальныя арганізацыі:** такія групы, як ЮНІСЕФ, Save the Children і мясцовыя НДА прапануюць кансультацыі, юрыдычную падтрымку і бяспечныя прасторы, спецыяльна распрацаваныя для дзяцей. Яны могуць звязаць сем'і з юрыдычнай дапамогай, псіхалагічнымі службаў і падтрымкай у надзвычайных сітуацыях.

Для дзяцей мае значэнне кожны маленькі акт падтрымкі, ад цёплай усмешкі да бяспечнай прасторы для размовы. Робячы гэтыя рэсурсы даступнымі, мы можам дапамагчы маладым ацалелым адчуць сябе ў бяспецы, пачутымі і на шляху да выздараўлення. Гэтыя арганізацыі і службы нястомна працуюць над тым, каб ніводнае дзіця не сутыкнулася з гэтым шляхам у адзіночку, даючы ім магчымасць аднавіць сваё жыццё з упэўненасцю і надзеяй.

6.0

Хатні гвалт сярод уцекачоў

6.1

Хатні гвалт і гвалт з боку інтымнага партнёра ў кантэксце ўцякацтва

У хаосе і нявызначанасці жыцця ўцекачоў хатні гвалт можа стаць схаванай праблемай, часта схаванай за зачыненымі дзвярыма. Для многіх уцекачоў дом павінен быць месцам бяспекі і камфорту, але для некаторых гэта прастора, пазначаная страхам і кантролем. Разуменне таго, як праяўляецца хатні гвалт сярод уцекачоў, і ўсведамленне ўнікальных перашкод, з якімі сутыкаюцца ахвяры, мае важнае значэнне для аказання належнай падтрымкі.

Вось як часта праяўляецца хатні гвалт сярод уцекачоў:

- **Фізічны і эмацыйны кантроль:** некаторыя людзі могуць выкарыстоўваць гвалт або эмацыйныя маніпуляцыі, каб кантраляваць свайго партнёра, асабліва ў перапоўненых і напружаных умовах, такіх як лагеры, дзе прыватнасць абмежаваная.
- **Фінансавая залежнасць:** Многія ўцекачы не могуць працаваць або зарабляць грошы з-за юрыдычных абмежаванняў, што робіць аднаго партнёра цалкам фінансава залежным ад другога. Гэты дысбаланс улады можа прывесці да кантролю над рэсурсамі, такімі як ежа і жыллё, ствараючы яшчэ адзін узровень уразлівасці.

- **Абвастрэнне існуючых праблем:** Для некаторых сем'яў ціск, звязаны з перасяленнем, можа пагоршыць напружанне, якое існавала да іх уцёкаў. Пры невялікім палягчэнні штодзённага стрэсу нават нязначныя канфлікты могуць абвастрыцца, што прывядзе да аб'юзіўных выпадкаў, якія цяжка пазбегнуць.

Гэтыя ўмовы дазваляюць зразумець, што хатні гвалт у месцах пражывання ўцекачоў — гэта не проста «сямейная праблема», а праблема выжывання, якая заслугоўвае тэрміновай увагі і ўмяшання з улікам культурных асаблівасцей.

6.2

Перашкоды для пошуку дапамогі

Нават калі ўцекачы ўсведамляюць, што яны сутыкнуліся з хатнім гвалтам, пошук дапамогі часта з'яўляецца вялікай праблемай. Шмат фактараў могуць перашкодзіць ім звярнуцца па дапамогу, у тым ліку:

- **Культурныя і сацыяльныя табу:** У некаторых культурах бытавыя праблемы лічацца прыватнымі, а гаварыць пра гвалт лічыцца ганебным. Асабліва жанчыны могуць адчуваць ціск, «трымаць сям'ю разам» і не паведамляць пра гвалт.
- **Страх наступстваў:** некаторыя ахвяры баяцца, што агучванне хатняга гвалту можа прывесці да далейшай шкоды, у тым ліку да помсты з боку іх партнёра, членаў сям'і ці нават іншых членаў супольнасці. Яны таксама могуць турбавацца аб тым, што іх сям'я будзе стыгматызавана або выключана з іх сацыяльнага кола.
- **Юрыдычныя і лагістычныя перашкоды:** Уцекачы часта не маюць доступу да мясцовых прававых сістэм з-за моўных бар'ераў або абмежаваных правоў у краіне знаходжання. Яны могуць не ведаць, куды звярнуцца або каму давяраць, а страх дэпартацыі або страты апекі над дзецьмі можа знізіць жаданне звяртацца да ўлады.
- **Адсутнасць прыватнасці:** Многія ўцекачы жывуць у агульных прытулках або лагерах, дзе прыватнасць мінімальная. Гэта абцяжарвае агучванне злоўжыванняў або пошук дапамогі без ведама іншых, што можа павялічыць страх і пачуццё ўразлівасці.

Разуменне гэтых перашкод вельмі важна для ўсіх, хто працуе з падтрымкай уцекачоў, якія сутыкаюцца з хатнім гвалтам. Усведамленне таго, што прычыны іх нежадання выказваць сваё меркаванне могуць быць схаванымі і комплекснымі, можа дапамагчы супрацоўнікам служб падтрымкі аказваць цяроплівую і неасуджальную дапамогу.

7.0

Практычныя парады для экспертаў і атрымальнікаў грантаў

Падтрымка ахвяр сэксуалізаванага гвалту — гэта адначасова складаная і вельмі важная задача. Эксперты і атрымальнікі грантаў, якія працуюць з уцекачамі, могуць змяніць свет да лепшага, выкарыстоўваючы спагадлівы і культурна адчувальны падыход. Рэкамендацыі на гэтай старонцы даюць практычныя парады тым, хто цесна працуе з ахвярамі, падкрэсліваючы важнасць эмпатыі, канфідэнцыяльнасці і відавочных шляхоў накіравання да дадатковай падтрымкі.

Праца з ахвярамі: эмпатыя, канфідэнцыяльнасць і ўмацаванне
Працуючы з ахвярамі сэксуалізаванага гвалту, памятайце, што кожнае ўзаемадзеянне — гэта магчымасць дапамагчы аднавіць давер і бяспеку. Ацалелыя часта маюць глыбокія раны, як бачныя, так і нябачныя, і падтрымальны падыход можа мець вырашальнае значэнне ў іх падарожжы да выздараўлення.

Асноўныя прынцыпы падтрымкі ацалелых:

- **Слухайце без асуджэння:** Ацалелыя павінны адчуваць сябе пачутымі і ўхваленымі. Дазвольце ім падзяліцца сваім вопытам сваімі словамі, без перапынення, асуджэння ці недаверу. Адзначце смеласць іх выказванняў.
- **Паважайце прыватнасць і канфідэнцыяльнасць:** Заўсёды трымайце гісторыі і інфармацыю ацалелых у таямніцы, дзелячыся імі толькі з даверанымі асобамі або службамі, калі гэта неабходна для іх дабрабыту. Ацалелыя павінны адчуваць, што яны кантралююць, хто ведае іх гісторыю.

- **Дайце ацалелым магчымасць прымаць рашэнні:**

Паважайце права ацалелых рабіць выбар адносна ўласнай дапамогі і будучыні. Па магчымасці дайце ім опцыі наступных крокаў і дазвольце ім самім вырашыць, як яны хочуць дзейнічаць, даючы ім магчымасць вярнуць сабе пачуццё кантролю.

- **Засяроджваючыся на эмпатыі, канфідэнцыяльнасці**

і ўмацаванні, вы забяспечваеце ацалелым пачуццё даверу і падтрымкі, якое можа значна дапамагчы іх працэсу выздараўлення.

Спалучаючы эмпатыю, разуменне культуры і эфектыўнае накіраванне да адпаведных служб падтрымкі, эксперты і атрымальнікі грантаў могуць адыграць важную ролю ў дапамозе ахвярам сэксуалізаванага гвалту знайсці бяспеку, сілу і гаенне. Гэты практычны дапаможнік служыць асновай для аказання значнай падтрымкі і стварэння ўстойлівасці ў супольнасцях уцекачоў.

Асноўныя рэсурсы:

www.prabilk.lt

Ананімная тэлефонная лінія даверу і анлайн-чат для канфідэнцыйных кансультацый

www.redcross.lt

Прапануе псіхасацыяльную падтрымку і дапамогу ўцекачам і мігрантам

<https://www.refugeeslt.com/>

Інфармацыя і рэсурсы для ўцекачоў і асоб, якія шукаюць прытулку

<https://lithuania.iom.int/lt>

Паслугі падтрымкі мігрантаў і ўцекачоў, у тым ліку юрыдычная дапамога і сацыяльная падтрымка

www.specializuotospagalboscentras.lt

Канфідэнцыйны рэсурс для ахвяр хатняга гвалту